JANAKKALA
HYVIKKÄLÄ
maakaapelin kaivun arkeologinen valvonta 2020

Juuso Koskinen

MIKROLIITTI Oy
PIENI TEHOKAS TERÄVÄ
ARKEOLOGISET TUTKIMUKSET
TAIDOLLA VUODESTA 1988

Tilaaja: Verkonrakentaja Wire Oy

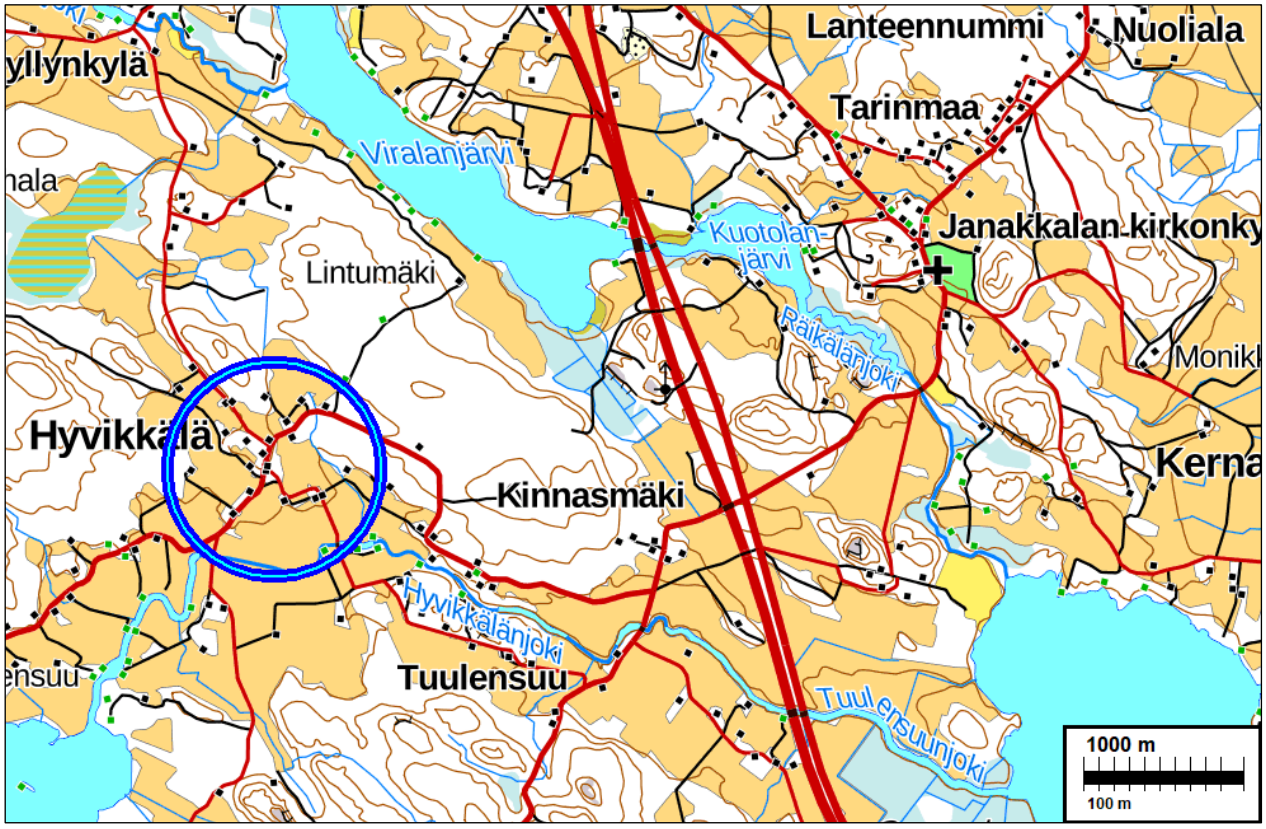
Sisältö

Perustiedot **2**
Valvonta **3**
Tulos **3**
Kartat **4**
Valvonnan osuudet **8**
Lähteet **29**

Kansikuva: Kaapeliojaa kaivetaan osuuden 1 itäpäässä. Kuvattu luoteeseen.

Perustiedot

Alue: Janakkala Hyvikkälä.
Tarkoitus: Valvoa tuleeko maakaapeliojan kaivussa esiin muinaisjäännöksiä.
Maastotyö: 11.-30.6. 2020
Tilaaja: Verkonrakentaja Wire Oy.
Tekijät: Maastotyö: Juuso Koskinen ja Tomi Kuljukka, Raportti: Juuso Koskinen.
Tutkimuslupa: 5.5.2020 (MV/62/05.04.01.02/2020)
Aikaisemmat tutkimukset: Schauman-Lönnqvist, tarkastus 1988. Vanhatalo, koekaivaus 2013. Vanhatalo kartoitus 2014. Vanhatalo, koekaivaus 2015.
Löydöt: Muinaislöytöjä ei tullut esille.
Tulos: Valvonnassa kaivetuista kaapeliojista ei tullut esille muinaisjäännöksiä.

Valvonnassa kaivetut maakaapeliosuudet sinisen ympyrän sisällä

Muita tietoja: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN ja N2000 järjestelmissä. Paikannukset on mitattu VRS-RTK -laitteella. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta 6/2020, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 5/2020. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia, ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kuvaaja: Juuso Koskinen.

Valvonta

Janakkalan Hyvikkälässä rakennetaan maakaapeliverkkoa, joka kulkee osin rautakautisen hautapaikan Hällilän (mj.tunnus: 165010066) sekä keski- ja uudenajan kylänpaikaksi arvioidun Hyvikkälän (1000037746) alueilla. Hällilää on tutkittu maastossa ainoastaan yhden tarkastuksen verran (Schauman-Lönnqvist 1988, raporttia ei verkossa). Hyvikkälän alueella ei ole tehty arkeologisia maastotutkimuksia, ja sen aluerajaus perustuu karttapaikannukseen. Hällilä on muinaismuistolain suojelema *kiinteä muinaisjäännös*, ja Hyvikkälä on statukseltaan *mahdollinen muinaisjäännös,* eli sitä ei ole suojeltu. Maakaapelilinja kulkee lisäksi Tupalan (1000023057) keskiaikaisen ruumiskalmiston aluerajauksen lähistöllä. Tupalasta löydetty vainaja tunnetaan ”Janakkalan miekkamiehenä”. Kalmistoa on kartoitettu ja tutkittu kaivauksin vuosina 2013-2015 (Vanhatalo, 2014 ja 2015 tutkimuksien raportteja ei verkossa). Museovirasto antoi maakaapelin hankesuunnitelmasta lausunnon 3.2.2020 (MV/1717/05.01.00/2019), jossa edellytetään maakaapeliojien kaivun arkeologista valvontaa kyseisillä kohdilla. Verkonrakentaja Wire Oy tilasi valvonnan Mikroliitti Oy:ltä.

Valvonnan maastotyön tekivät arkeologit Juuso Koskinen ja Tomi Kuljukka 11.-30.6. 2020, tutkimuksen kannalta hyvissä olosuhteissa. Kaapelioja kaivettiin kärjestään n. 55 ja takaosastaan n. 105 cm leveällä kauhalla. Välillä käytettiin myös pienempää konetta, jonka kauhan leveys oli n. 50 cm. Kuljettajaa neuvottiin kaivamaan mahdollisimman pitkinä vetoina, n. 20 cm paksu kerros kerrallaan, jotta kaivettuun maahan tulisi siisti taso, josta mahdolliset arkeologisiin jäännöksiin viittaavat jäljet voitaisiin nähdä. Etenkin ruumishautauksen kaivannolta vaikuttavia likamaajälkiä keskityttiin tarkkailemaan, sillä sellainen tunnetaan tutkimusalueen seudulta, Tupalan muinaisjäännösalueelta. Kun kaivutyö lakkasi kaapelikelojen siirtelyn tai esimerkiksi kaapeliojan peittämisen ajaksi, kaivettavaksi tulevaa linjaa käytiin etukäteen läpi metallinilmaisimen kanssa. Kaivettavaksi tulevalle linjalle tehtiin paikoin myös koekuoppia ja siitä tehtiin pintahavaintoja. Metallinilmaisimella tarkistettiin otoksina myös kaivetun maan kasoja.

Tulos

Tutkimuksessa ei tullut esille suojeltaviksi katsottavia arkeologisia jäännöksiä. Osuuksilla 5,6,7, ja 10 kaivannossa esiintyi muinaisjäännöksiltä vaikuttavia kerrostumia kohdilla, jotka ovat vanhojen karttojen perusteella vanhan kyläasutuksen aluetta, mutta selvien muinaislöytöjen puuttuessa havaintoja ei voida pitää kiinteinä muinaisjäännöksinä (ks. luku Kartat, havainnot 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10 ja 11). Havaintojen kohdilla ei nähty myöskään ehjiä rakenteita, ja useimmiten kerrostumat olivat sekoittuneita. Ne saattavat silti olla viite lähellä sijaitsevista ehjistä muinaisjäännöskerrostumista.

Havainto 1 osuudella 1 oli hiljattain käytöstä poistuneen tien jäännös, joka on vanhojen karttojen perusteella ollut olemassa jo vuonna 1779. Kyseessä on Hällilän kartanon päärakennukselle vievä tie, joten se on pieni ja arkeologiselta tutkimusarvoltaan vähäinen.

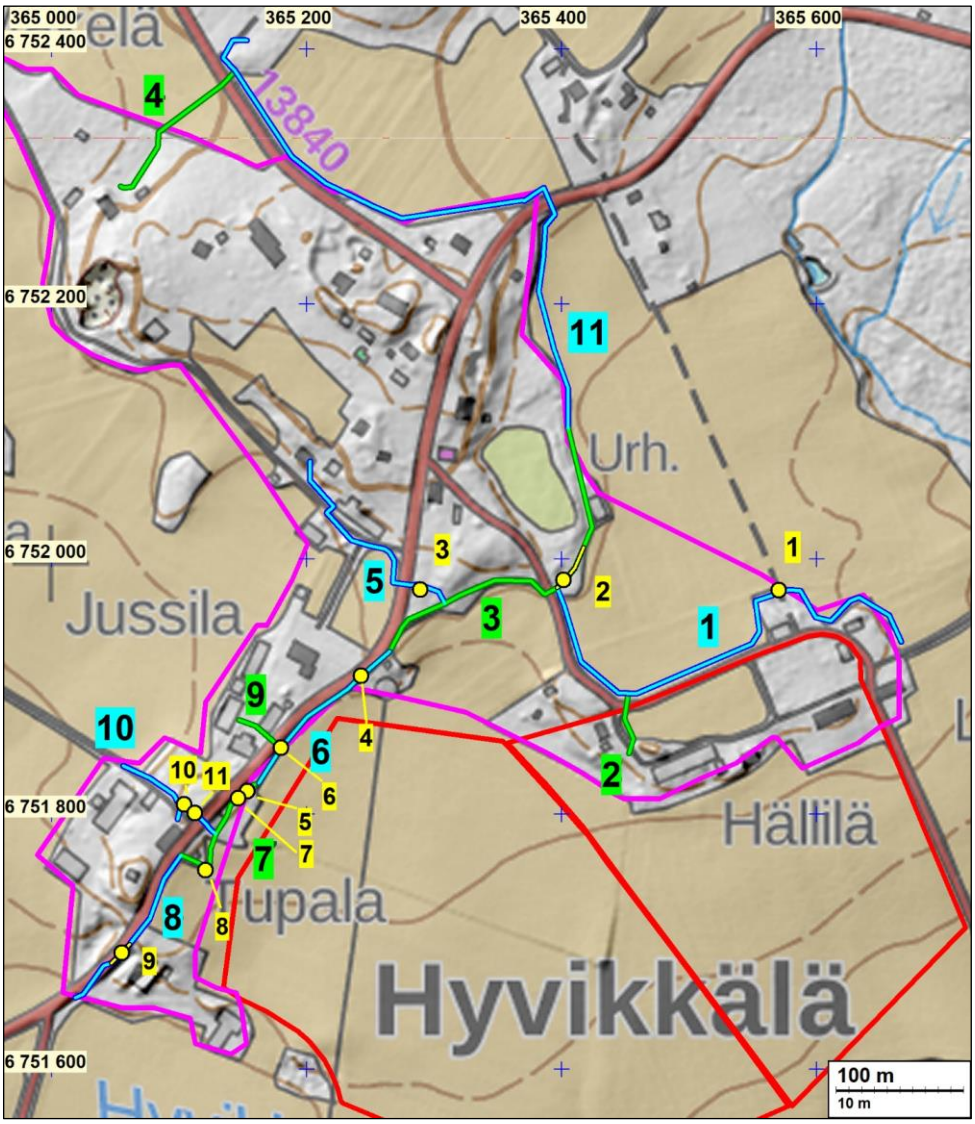
Havainto 2 osuudella 3 oli rakennuksen palo-/purkukerros, joka on vanhojen karttojen ja löytöjen perusteella peräisin vasta 1884 vuoden jälkeen rakennetusta rakennuksesta, joten jäännös on moderni.

Havainto 9 osuudella 8 on todennäköisesti varhaisen puhelinpylvään jäännös. Pylvään kaivanto oli kaivettu läpi pintamaan alaisesta tummentuneesta hiekkakerroksesta, jossa oli harvoja hiiliä, mutta ei mitään selvästi muinaisjäännökseen viittaavaa.

19.8.2020

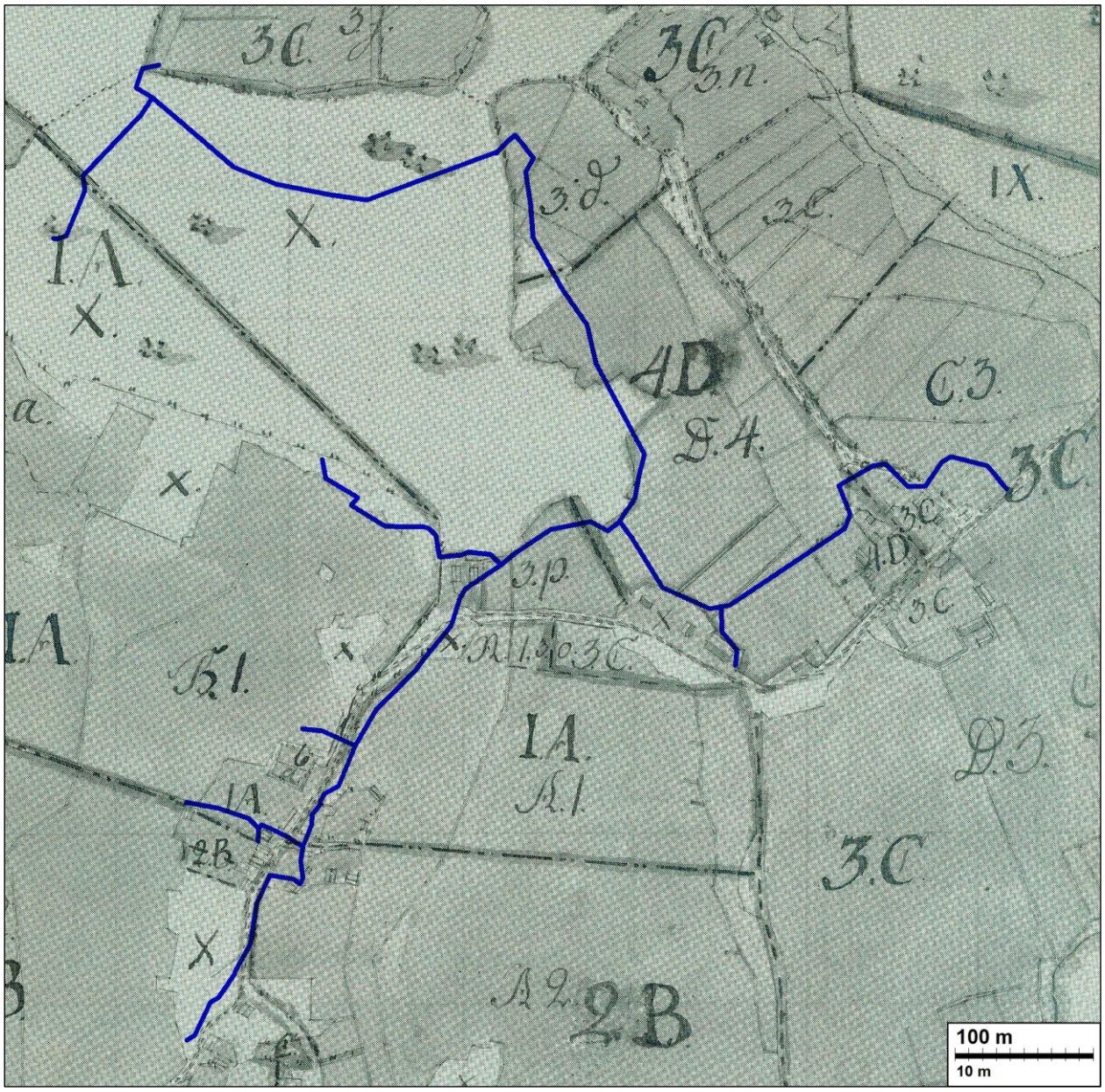
Arkeologi Juuso Koskinen, Mikroliitti Oy

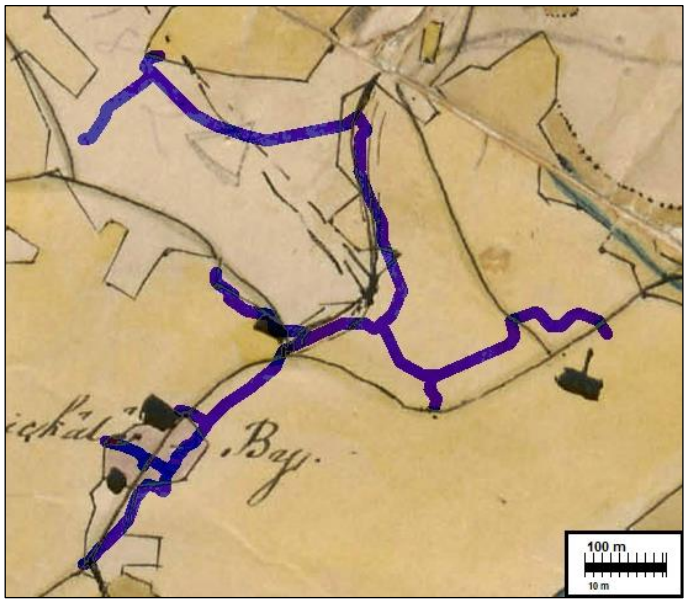
Kartat

Vihreä ja sininen viiva: Valvonnassa kaivetut maakaapeliosuudet.
Keltaiset pisteet ja viivat: Havainnot
Sinipunainen viiva: Mahdollinen muinaisjäännös Hyvikkälä (1000037746).
Punainen viiva: Kiinteät muinaisjäännökset, läntisempi Tupala (1000023057) ja itäisempi Hällilä (165010066),

Havainto	Tulkinta
1	Pienen historiallisen ajan tien jäännös
2	Modernin rakennuksen palo-/purkukerros
3	Kuoppiin kaivettuja historiallisen ajan palojäännöksiä
4	Kuoppaan kaivettua historiallisen ajan purkujäännöstä
5	Modernin ajan rakennuksen jäännös
6	Kuoppaan kaivettua historiallisen ajan purkujäännöstä
7	Historiallisen ajan rakenteen purkukerrosta
8	Ajoittamattomia purkukiviä kuoppaan kaivettuina
9	Ajoittamatonta nokimaata ja modernin pylvään jäännös
10	Historiallisen ajan nokimaata
11	Ajoittamattomia purkukiviä kuoppaan kaivettuina

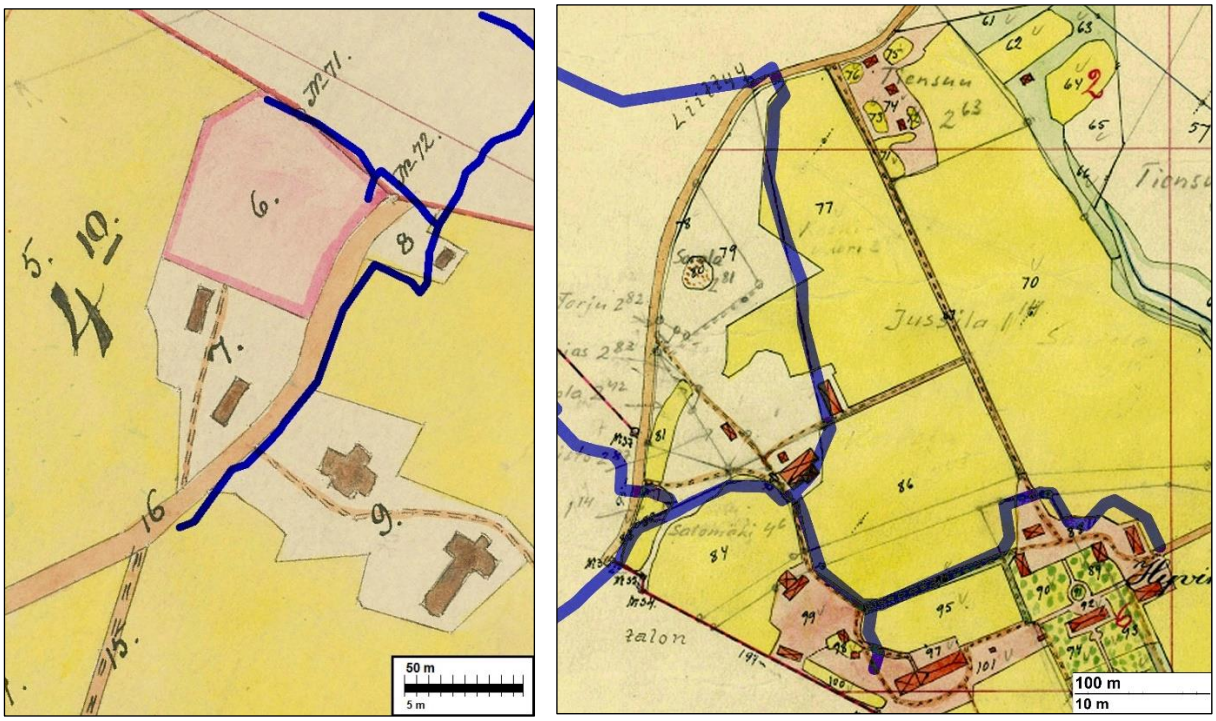

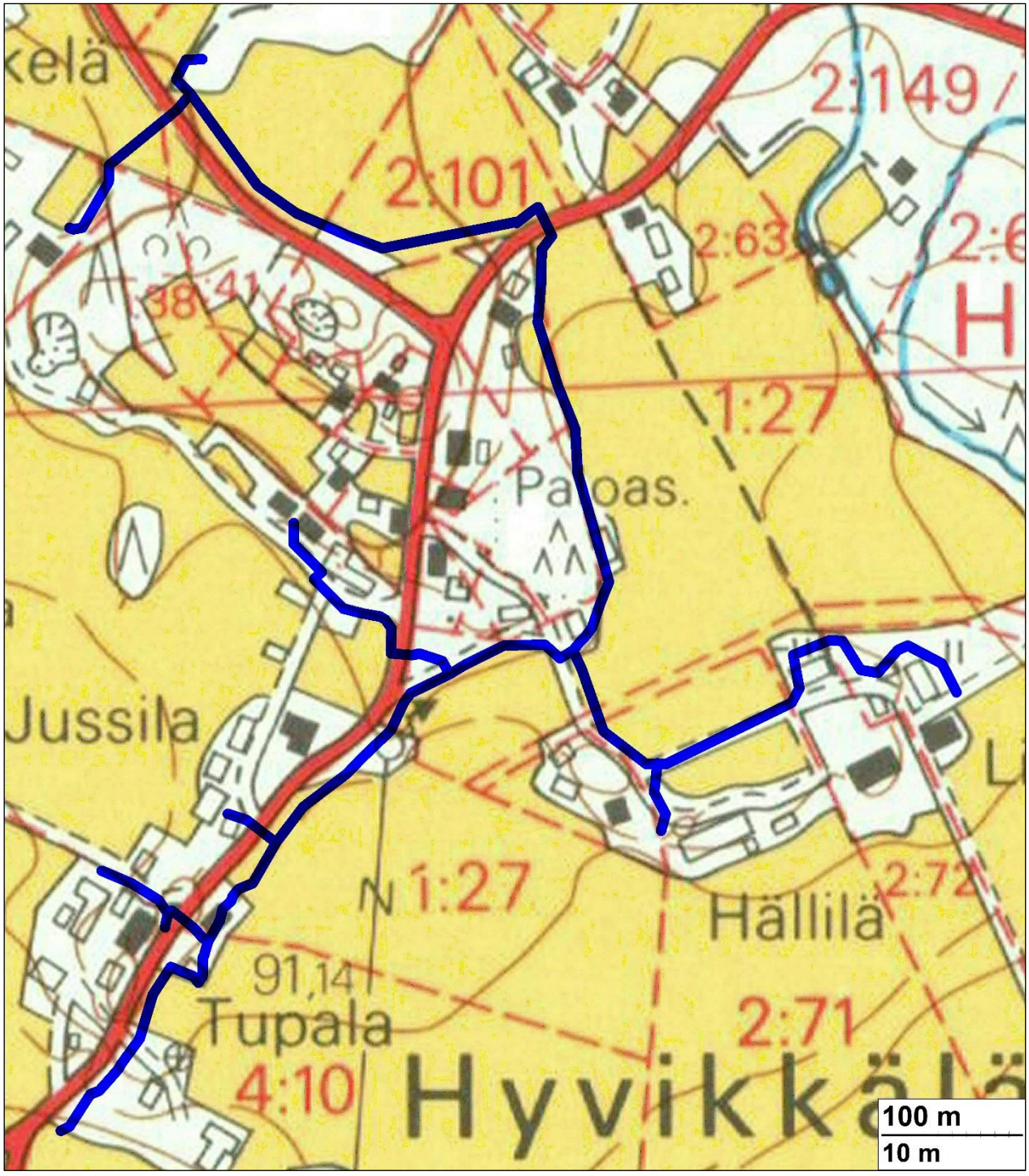
Valvonnassa kaivetut kaapeliojat vuosina 1779-1780 laaditulla isojakokartalla (*yllä*) ja vuonna 1842 laaditulla pitäjänkartalla (*vas*.)

Valvonnassa kaivetut osuudet vuoden 1884 senaatin kartalla.

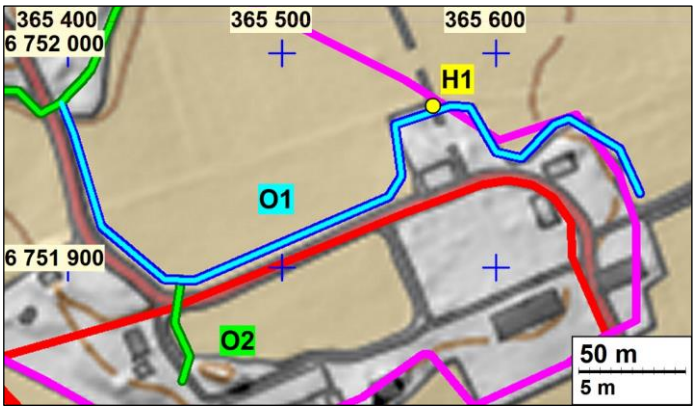
Vasemmalla: Kaapeliojien läntisimmät osuudet vuoden 1923 tiluskartalla*. Oikealla:* Itäisimmät osuudet vuosina 1920-1921 laaditulla tiluskartalla.

Ojat vuoden 1989 peruskartalla.

Valvonnan osuudet

Osuudet 1 ja 2

Osuudella 1 kaapelioja kaivettiin pellon reunaan, jossa pintamaana oli n. 30-60 cm pellon kyntökerrosta, jonka alta alkoi koskematon pohjamaa, joka oli pääasiassa savea. Havainto 1:n kohdalla kaapelioja kaivettiin kyntämättömään ja metsittyneeseen maastoon, jossa pintamaana oli n. 10-20 cm humusta, jonka alta alkoi hieta, eli koskematon pohjamaa. Samassa kohdassa oli paikoin myös kalliota maanpinnan tuntumassa. Osuus 2 kaapelioja kaivettiin tien viereen pellolle, pääosin Hällilän (165010066) muinaisjäännösalueelle. Pohjamaa osuudella oli hiekkamoreenia.

Vasemmalla: Metallinilmaisimella löytyi vuoden 1912 penni Hällilän länsipuolisen suoran tien vierestä. *Oikealla*: Rahan löytökohta (N 6751907 E 365489) kuvassa keskellä, lapion kohdalla. Taustalla kuusikossa Hällilän piha-aluetta. Kuvattu itään.

Vasemmalla: Kaapeliojaa kaivetaan Hällilän piha-alueen länsipuolisen tiesuoran kohdalta. Pohjamaa on savea. Kuvattu länteen. *Oikealla:* Osuuden 1 aluetta Hällilän ja Jussilan välissä. Taustan kuusien takana Hällilän piha-alue. Kuvattu kaakkoon osuuden 1 luoteispäästä.

Vasemmalla: Osuuden 2 ojaa etelään kuvattuna. *Oikealla:* Näkymä pohjoiseen osuuden 2 eteläpäästä.

Havainto 1 (N 6751975,37 E 365570,47): Hiljattain käytöstä poistunut tie, joka vie Hällilän päärakennukselle. Kerrokset 0-30 cm multainen sorahiekka, eli käytöstä hiljattain poistuneen tien pintakerros ja 30-50 cm savinen multa, jossa hieman hiekkaa, eli vanhempi tiekerros, jonka alta alkaa koskematon vaaleanharmaa hiesu, eli pohjamaa.

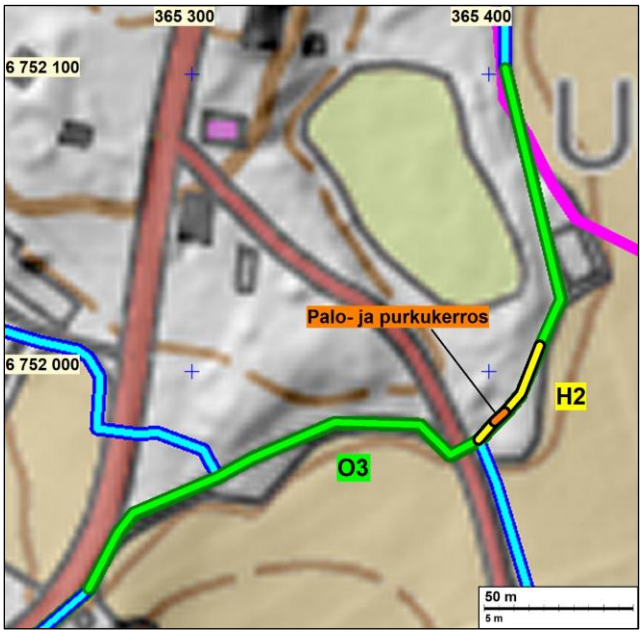
Vanhat kartat: Havainnon kohtaan on merkitty tie vuosina 1779-1780, 1842, 1884, 1920-1921 ja 1989.

Tulkinta: Myöhäinen pienen tien jäännös. Ei muinaisjäännös.

Havainto 1 etelään (vas.) ja lounaaseen (oik.) kuvattuna.

Osuus 3

Osuus 3 kaivettiin pääasiassa pellon reunaan, jossa muokkauskerros oli n. 30-60 cm paksu. Muokkauskerroksen alta alkoi koskematon hieta, jossa oli harvoja isohkoja kiviä. Noin keskivaiheilla osuutta pohjamaa oli savea. Urheilukentän itäpuolella, Hyvikkäläntien eteläpuolella, maakaapeli kaivettiin pellon reunaan, jota oli koneellisesti raivattu, maanpintaa madaltaen, etenkin osuuden eteläpäässä olevan ladon ympäristössä.

Vasemmalla: Urheilukentän ja Jussilan välinen suora. Pohjamaa on hietaa, jossa on suuria kiviä. Kohdalta löytyi maakasasta, kuvan lapion kohdalta, rautainen määrly. Kuvattu länteen. *Oikealla:* Määrly lähikuvassa.

Urheilukentän itäpuolisen ladon kohdalla pohjamaa on hietaa, jossa on harvoja suuria kiviä. Ladon kohdalla on rakennus myös vanhoilla kartoilla vuosina 1920-1989. Kuvattu etelään.

Havainto 2 (N 6751983,64 E 365401,78): Myöhäisen rakennuksen palo- ja purkukerros n. 5 m (kartalla oranssilla) matkalla ojan kummassakin seinämässä. Seinämissä näkyi myös harvoja, enintään n. 50 cm leveitä, hiilisen maan linssejä yhtenäisestä palo- ja purkukerroksesta n. 5 m lounaaseen ja n. 25 m koilliseen (kartalla keltaisella). Suoraan havainnon kerrostumista ei saatu tiilimurskan lisäksi muita löytöjä, mutta tiilimurskan kohdalta maakasasta löytyi posliininen hehkulampun kanta. Lisäksi tiilimurskakerrostuman ja harvojen nokijälkien kohdalta pellon pinnalta sekä maakasoista löytyi laadukasta, kirkasta ja aavistuksen vihreää tasolasia, sekä 1 sirpale ohutta, kirkasta ja laadukasta astialasia, 1 rautanaulan katkelma ja osin hiiltynyttä puuta. Pellonreunassa, havainnon vieressä, oli tuoreen raivauksen jälkiä. Kaikki seikat viittaavat hyvin myöhäiseen rakennukseen. Kerrosjärjestys kerrostuman syvimmällä kohtaa oli: 0-30 cm hiekkainen multa (nykyinen kyntökerros) 30-35 cm vaaleanharmaata hietaa, 35-60 cm tiilimurskaa, joka on osakseen sintraantunutta (purkukerros) 60-75 cm hiekkaa, jossa multaa, hiiliä ja harvoja puuhippuja (palokerros).

Vanhat kartat: Kohta on metsän ja pellon rajalla vuosien 1779-1989 kartoilla. Vuosina 1920-21 laaditulla kartalla havainnon kohdalla on iso ja pieni rakennus, joita ei ole aika aikaisemmilla kartoilla. Peruskartoilla 1962-1989 havainnon kohdalla enää vain pieni rakennus.

Tulkinta: Modernin ajan rakennuksen jäännös.

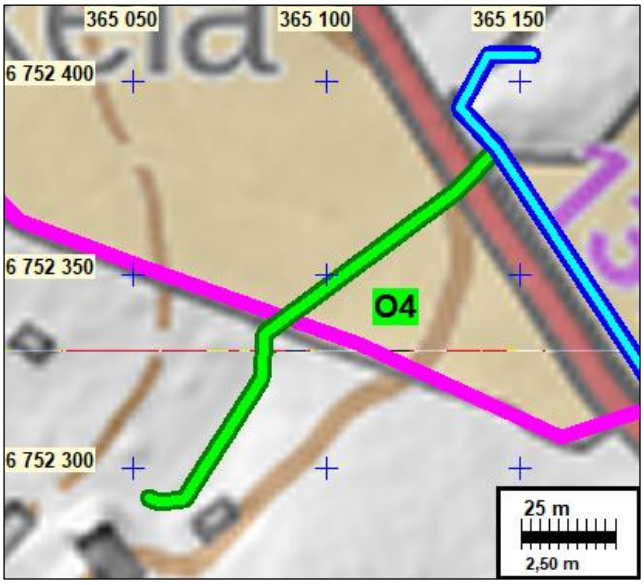

Palo- ja purkukerros mitan ja lapion välissä, koilliseen (vas.) ja länteen (oik.) kuvattuna.

Löydöt havainto 2:n kohdalta, pellon pinnalta ja maakasoista.

Osuus 4

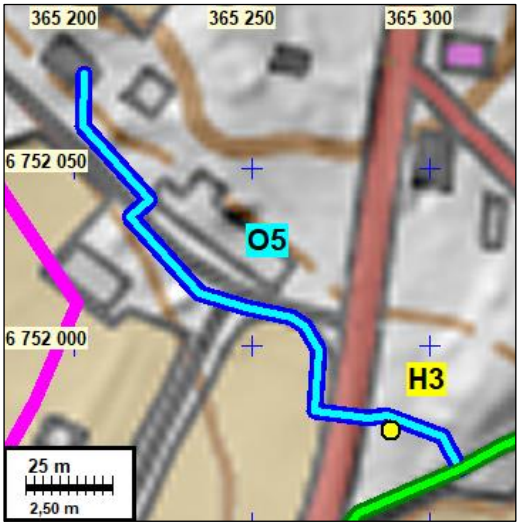
Osuus kaivettiin Mäkelän eteläpuolelle peltoon ja lounaispäästään pihamaalle. Pohjamaa oli koko osuudella hietaa.

Vasemmalla: Osuuden kaapeliojaa pellon kohdalla koilliseen kuvattuna. *Oikealla:* Näkymä osuuden lounaispäästä koilliseen kuvattuna.

Osuus 5

Osuuden kaakkoispäässä oli istutettua männikköä. Loput osuudesta kaivettiin pellolle tien viereen ja luoteisesta päästään se kaivettiin pihamaalle. Pohjamaa oli koko osuudella hietaa. Kaakkoispään männikössä havaittiin mahdollisesti 1700-luvun lopun rakenteisiin liittyvää purkukerrosta. Kaapeliojan kohdalla mahdolliset muinaisjäännöskerrokset ovat todennäköisesti tuhoutuneet myöhemmässä maankäytössä, mikä näkyy vanhoilla kartoilla.

Vasemmalla: Osuuden maastoa Hyvikkäläntien länsipuolella Jussilan koillispuolella. Oja kulkee pellon reunalla. Pohjamaa on hiekkaa. Kuvattu Jussilan päärakennukselle vievän tien risteyksestä kaakkoon. Taka-alan harva männikkö on havainto 3:n kohta. *Oikealla:* Osuuden maastoa edellisestä kuvasta luoteeseen päin. Pohjamaa on hiekkaa ja hietaa. Kuvattu kaakkoon.

Vasemmalla: Osuuden luoteispää pohjoiseen kuvattuna. *Oikealla:* Osuuden kaivantoa edellisen kuvan kohdalta kaakkoon kuvattuna.

Havainto 3 (N 6751975,97 E 365289,17): Kohtaan, jossa vielä kaivamaton kaapelilinja kulki vuosien 1779-1780 kartan rakennusten läheisyydessä, kaivettiin koekuoppa. Koekuopassa oli pintamaana n. 30 cm vanha peltokerros, jonka alta alkoi koskematon pohjahiekka. Peltokerroksesta löytyi tiilenpaloja ja nahkaisen kengänpohjallisen pala. Koekuopassa ei havaittu ehjää kulttuurikerrosta. Kohdalla kasvoi pihlajapusikkoa, istutettuja mäntyjä ja villiintyneitä viinimarjapensaita.

Vasemmalla: Koekuoppa kaakkoon kuvattuna. Taustalla näkyy tuoreesti asennettu muuntaja. *Oikealla:* Koekuoppa lähikuvassa.

Koekuopan löytöjä: Tiilenpala ja nahkainen kengänpohjallinen.

Havainto 3.1 (N 6751979,57 E 365282,67): Noin 7,5 m havainnon 3 koekuopalta länteen, kaapeliojan pohjoisseinämässä oli kuoppaan kaivettua hiilistä hiekkaa, jossa oli runsaasti palaneita särmikkäitä kiviä, tiilenkappaleita, lasittunutta palokuonaa ja 2 sameaa tasolasin sirpaletta. Kerros oli sekoittunut ja se ei jatkunut eteläseinämässä. Kerrosta peitti vanhalta peltomullalta vaikuttava maa, eli pintamaa, ja sen alla sekä sivuilla oli hietaa ja hiekkaa, eli koskematonta pohjamaata.

Vasemmalla: Havainto 3.1 luoteeseen kuvattuna. Taustalla Hyvikkäläntie. *Oikealla:* Löytöjä havainnosta 3.1. Kuonaantuneita tiiliä ja tasolasinsirpaleita.

Havainto 3.2 **(N 6751980,49 E 365287,82):** Edellisen vieressä n. 5 m havainnolta 3.1 itään, kaapeliojan pohjoisseinämässä oli kuoppaan kaivettua hiilistä hiekkaa, jossa oli runsaasti palaneita särmikkäitä kiviä, tiilenkappaleita ja harvoja puuhippuja sekä 1 tunnistamaton lattamainen raudankappale. Seassa oli myös ohut kerrostuma vaaleanharmaata hietaa. Kerros oli sekoittunut, ja se ei jatkunut eteläseinämässä. Kerrosta peittää vanhalta peltomullalta vaikuttava maa, eli pintamaa, ja sen alla sekä sivuilla on hietaa ja hiekkaa, eli koskematonta pohjamaata.

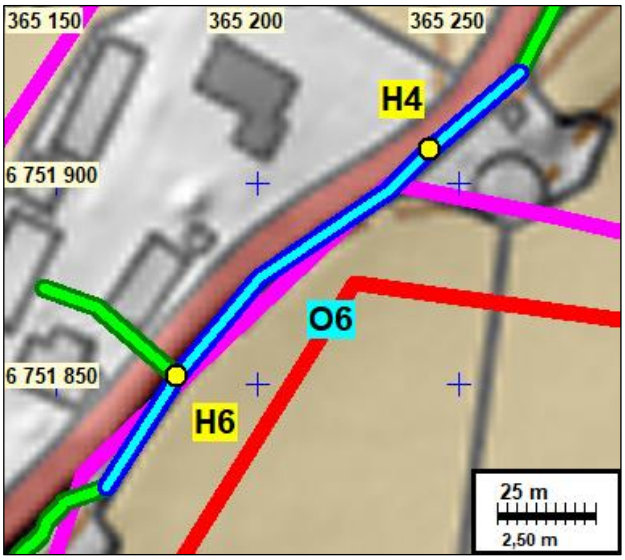

Vasemmalla: Havainto 3 luoteeseen kuvattuna. *Oikealla:* Havainto 3:n kerrostumasta löytynyt tunnistamaton rautaesine.

Vanhat kartat: Vuosien 1779-80 kartalla havaintokohdan läheisyydessä on kaksi rakennusta, vuosien 1884-1921 kartoilla kohta on peltona, vuosien 1920-21 kartalla kohdassa peltoa, eikä enää rakennuksia, vuosien 1962-1989 peruskartoilla kohdassa ei peltoa tai rakennuksia vaan se on merkitty valkoisella, eli se on niittyä, pihamaata tai metsää.

Tulkinta: Peltoa raivattaessa kuoppiin kaivettuja palojäännöksiä mahdollisesti vuosina 1779-80 laaditulla kartalla näkyvistä rakennuksista, eli ei ehjiä muinaisjäännöskerroksia tai -rakenteita. On silti pidettävä mahdollisena, että niiden läheisyydessä voi olla säilyneenä ehjiäkin arkeologisia jäännöksiä.

Osuus 6

Osuudella 4 kaapelioja kaivettiin pääasiassa pellonlaitaan, jossa pohjamaana vaihteli savi ja hieta. Osuus kulkee vanhoilla kartoilla kuvatun Hyvikkälän kyläasutuksen kohdalla.

Vasemmalla: Osuuden kaivantoa Jussilan kohdalla, koilliseen kuvattuna. *Oikealla:* Näkymä osuuden koillispäästä lounaaseen kuvattuna.

Havainto 4 (N 6751908,16 E 365242,85): Multaista hiekkaa, jossa laastimurua, 2 sameaa tasolasin sirpaletta, muutama puuhippu ja useita isoja tiilenkappaleita, n. 2 m matkalla kaapeliojan luoteisseinämässä. Kerrostuman päällä oli n. 40 cm multaista hietaa, eli pintamaa. Kerrostuma oli pääosin n. 50 cm paksu, ja sen alta alkoi puhdas hieta. Syvimmillään se oli keskikohdassaan, jossa se ylsi ojan pohjalle asti, eli n. 1 m syvyyteen. Syvimmän kohdan alaosassa oli n. 30 cm paksu ja n. 40 cm leveä keskittymä nyrkin kokoisia nokisia kiviä. Kivien kohdalla kaapeliojan pohjan hieta oli multaista ja vaikutti jokseenkin sekoittumattomalta. Kerrostuman vieressä, ojan luoteispuolella, kulkee nykyinen tie penkkoineen ja voimalinjan pylväs, joiden rakentaminen on todennäköisesti osaksi sekoittanut kerrostumia. Kerrostuma ei jatkunut kaapeliojan kaakkoisseinämässä. Pintamaassa silläkin puolella oli silti muutama tiili.

Vanhat kartat: Ensimmäinen verrattain tarkka rakennusmerkintä kohdassa on vuoden 1884 kartassa, jossa siihen on merkitty harmaalla ilmeisesti ulkorakennus. Myös vuoden 1842 pitäjänkartalla kohdan läheisyyteen on merkitty talo, mutta sen sijainti on epätarkka. 1962 vuoden peruskartalle kohtaan on merkitty siinä nykyäänkin oleva, käytöstä poistunut, muuntajarakennus.

Tulkinta: Mahdollisesti 1800-luvun rakennuksen purkukerrosta.

Kuvattu lounaaseen.

Vasemmalla: Havainto 4 kuvattuna lounaaseen. *Oikealla:* Tiili ja lasinsirpaleita havainto 4:n kerrostumasta.

Havainto 6 (N 6751852,12 E 365180,19): Lohkokiviä, tiilenkappaleita ja rautainen saranalenkki tai varttamislenkki, multaisessa hiekassa. Kerrostuma on poikkileikkaukseltaan kuopan muotoinen, ja se esiintyi kaapeliojan luoteisseinämässä. Kerrostuma jatkuu n. 1 m syvyyteen kaapelikaivannon pohjalle. Sen sivuilla on puhdas pohjahiekka ja päällä n. 10 cm multaista hiekkaa, eli pellonreunan pintamaata. Kaapeliojan kaakkoisseinämässä myös saman muotoinen kerrostuma hiekkaista multaa, josta vierähti halkaisijaltaan n. 40 cm pyöreä kivi.

Vanhat kartat: Kohta on vanhoilla kartoilla pellon ja tien rajalla vuodesta 1779 nykypäivään.

Tulkinta: Ajoittamattoman, mutta todennäköisesti historiallisen ajan rakenteen purkukiviä ojamaisessa kaivannossa. Kyseessä voi olla pellon täytetty oja.

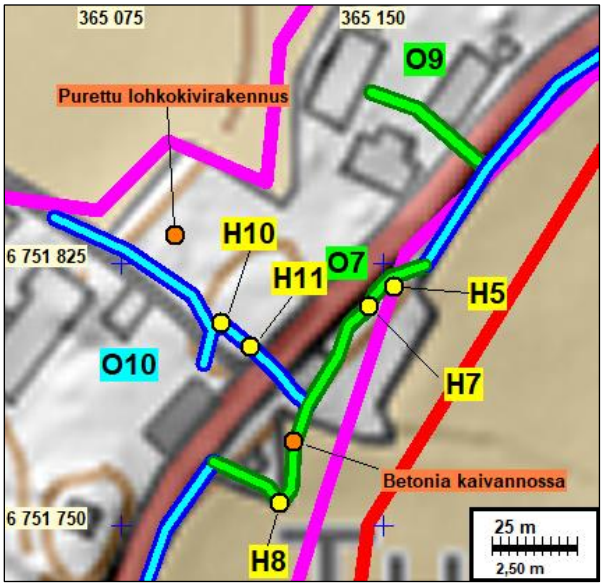

Havainto kaivannon luoteisseinämässä. Kuvattu lounaaseen.

Vasemmalla: Havainto ojan kaakkoisseinämässä. Kuvattu etelään. *Oikealla:* Havainnon kerrostumasta löytynyt rautainen varttamis- tai saranalenkki.

Osuus 7

Osuus kaivettiin kohtaan, jossa on vanhojen karttojen perusteella ollut verrattain tiivistä kyläasutusta. Useassa kohtaa esille tuli purkukerroksia, jotka saattavat liittyä vanhaan asutukseen. Missään kohdassa ei silti tullut esille yhtään muinaislöytöä, tai muuta selvästi muinaisjäännöksiin viittaavaa. Vuonna 1779-1780 laaditun isojakokartan rakennukset sijaitsevat k suurimmaksi osakseen nykyisen pellon alalla, etäällä kaapelikaivannosta. Havainnon 8 kohdalla on silti rakennus kyseisellä kartalla. Kartan perusteella rakennukset voidaan paikantaa melko hyvin, koska siinä kuvatut kiinteistörajat ovat nykyään miltei samat. Nykyäänkin paikalla oleva talo on näkyy todennäköisesti vuoden 1884 senaatin kartalla.

Jo vuoden 1884 kartalla näkyvän talon pihapiiriä ennen kaapeliojan kaivua. Pintamaa on tuoreen raivaamisen seikoittamaa. Raivauksen alue erottuu kuvissa tiheän syreenitaimikon alalla. Kuvattu luoteeseen (vas. ja oik.).

Modernilta vaikuttavia löytöjä pihapiirin sekoittuneesta pintamaasta.

Vasemmalla: Talon ympäristöä kaivun jälkeen. Pohjamaa on hietaa ja hiekkaa. *Oikealla:* Talon vierustan kaakkoispuolisella kaapeliojan osuudella, n. talon nurkkien tasoilla havaittiin pintamaasta alkavia kaivantoja (lapion kohdalla), jotka ulottuvat kaapeliojan pohjalle asti. Niissä ei ollut mitään arkeologisiin jäännöksiin viittaavia löytöjä. Kaapeliojan pohjaan, kaivantojen värjäämän maan kohdille, kaivettiin lapiolla koskemattomaan pohjamaahan asti leikkaukset, jotta voitiin varmistua, ettei niissä ole kyse ruumishautauksista. Kuvattu pohjoiseen.

Havainto 5 (N 6751818,12 E 365153,58): Rakennuksen kivijalka pintamaassa. Kahden seinälinjan kiviä tuli esille. Maanpinnan muotojen perusteella kyseessä on n. 3x3 m rakennus. Kivet ovat pitkänomaisia ja leikattuja. Kivijalkaa peitti sen alaan sopiva irrallinen ja rikkoutunut betonilaatta, ja ympäristössä oli muutakin nykyaikaista romua. Jalan vieressä oli iso levitelty kasa arviolta 1900-lukulaisia kattotiiliä. Kohdan kaivaminen jätettiin dokumentointikuvien tilanteeseen. Kaapelioja kaivettiin kivijalan pohjoispuolelta kiertäen.

Vanhat kartat: Vuosien 1779-80 kartalla kohdassa on pihamaata ja/tai laidunta, mutta ei rakennusta. Vuoden 1884 kartalla kohdassa on pieni noin neliönmuotoinen musta rakennusmerkintä. Vuosien 1962 ja 1979 kohdalla on ulkorakennus, jota ei enää ole vuoden 1989 peruskartalla.

Tulkinta: Noin vuosien 1884-1979 aikana pystyssä olleen rakennuksen jäännös, eli modernin ajan jäännös.

Vasemmalla: Kivijalkaa peittää betonilaatta ennen kaivua. *Oikealla:* Kivijalka koilliseen kuvattuna.

Vasemmalla: Kivijalka luoteeseen kuvattuna. *Oikealla:* Kivijalka lähikuvassa.

Havainto 5.1 (N 6751820,09 E 365151,48): Havainto 5:n kohdalla kaapeliojassa noin 20 cm paksu kerrostuma hiilistä ja hiekkaista multaa, jossa paljon pyöreitä, halkaisijaltaan n. 10-30 cm, lohkottuja kiviä. Kivissä oli paikoin rapaumaa. Kerrosta oli n. 4,4 m matkalla kaapeliojan luoteis- ja kaakkoisseinämässä. Kerroksen päällä oli n. 40 cm hiekkaista multaa, eli pintamaa, ja sen alta alkoi koskematon pohjahiekka.

Vanhat kartat: Samoin kuin havainto 5.

Tulkinta: Ajoittamattoman tulisijan tai palaneen rakenteen purkukiviä. Voi liittyä myös havainnon 5 modernin ajan rakennukseen.

Havainto 5.1 lapion ja mitan välissä, länteen (vas.) ja pohjoiseen (oik.) kuvattuna.

Havainto 5.1:n kiviä kaivannon reunalle nostettuina.

Havainto 7 (N 6751812,48 E 365146,47): Pisimmältä sivultaan n. 1 m mittainen lohkokivi, 1 kattotiilenpala ja katkelma sarana- tai muuta lattarautaa n. 2 m leveässä sekä n. 80 cm syvässä kaivannonkaltaisessa kerrostumassa, kaapelikaivannon luoteisseinämässä, muutamia metrejä havainto 5:ltä lounaaseen. Kerrostuma alkoi tuoreesti raivatusta maanpinnasta ja sen alla sekä sivuilla oli koskematonta hiekkaa. Se ei jatkunut kaapeliojan kaakkoisseinämässä.

Vanhat kartat: Tarkalleen havainnon kohdalla ei ole rakennusta millään vanhalla kartalla.

Tulkinta: Tarkemmin ajoittamattoman historiallisen ajan rakenteen purkukerrostumaa.

Havainto 7 lounaaseen (vas.) ja etelään (oik.) kuvattuna.

Mitan oikealla puolella näkyy havainto 7:n maasta esiin tullutta lattarautaa.

Havainto 8 (N 6751755,93 E 365120,68): Keskittymä särmikkäitä kiviä n. 1 m syvyydelle yltävässä muokkauskerroksen kohdassa. Kiviä oli ojan pohjoisseinämässä n. 1,5 m matkalla. Kivet olivat noettomia, eikä niiden yhteydessä esiintynyt hiiliä. Muokkauskerros oli hiekkaista multaa. Sen alta alkoi koskematon pohjahiekka. Kohdan ympäristön luontaiset kivet, joita esiintyi hiekkaisen pohjamaan seassa, olivat pyöreitä. Särmikkäitä kiviä on tässä kohdassa selvä keskittymä, vaikka ne ovat pellonmuokkauskerroksen sisällä. Niiden yhteydestä ei tullut esille mitään ajoittavaa löytöä. Muutama metri havainnosta luoteeseen oli maan pinnalla epämääräinen kasa kiviä, jossa oli myös tiiltä. Viitteitä tulisijasta siinä ei pintapuolisen tarkastelun perusteella nähty. Kaapeliojassa myös kaivanto, jossa paljon betonin paloja ja tiiliä, noin 10 m havainnolta pohjoiseen.

Vanhat kartat: Kohdalla on vuosien 1779-80 ja 1884 kartoilla rakennus. Vuoden 1923 tiluskartalla kohdassa ei ole rakennusta. Kohtaan on merkitty rakennus taas peruskartoille vuodesta 1962 lähtien, ja havainnon vieressä oli tutkimushetkellä pieni punainen hirsirakennus, joka on todennäköisesti 1900-luvun peruskarttojen rakennus.

Tulkinta: Mahdollisia historiallisen ajan purkukiviä sekoittuneessa kerroksessa.

Vasemmalla: Havainnon 8 kohta ennen kaivua. Havainnon luoteispuolella, kuvan vasemmassa reunassa erottuvan harmaan kiven kohdalla, on epämääräinen kasa kiviä ja tiilenpaloja. *Oikealla:* Kasa lähikuvassa. Sen pinnalla ei ollut merkkejä tulenpidosta.

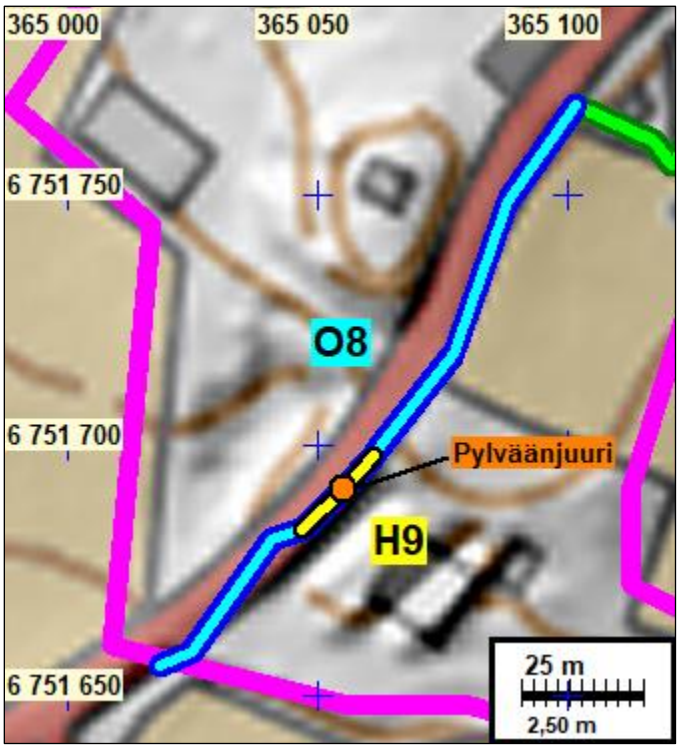

Vasemmalla: Havainto 8 pohjoiseen kuvattuna*. Oikealla:* Maahan kaivettua betonia, lapion oikealla puolella, n. 10 m pohjoiseen havainnolta 8.

Maahan kaivetut betonit lähikuvassa.

Osuus 8

Osuus kaivettiin tien viereen, alueelle, jonka lähiympäristö oli pääosin nykyaikaisesti rakennettua. Osuuden lounaispuoliskolla havaittiin tummaa, harvahiilistä maata ja pylväänjuuren jäännös.

Osuuden eteläpäässä kaivanto kulki varastorakennuksen ajoliittymän kohdalta, jossa pintasepelien alta tuli esille tummaa maata, jossa oli paljon tiilenpaloja, betonia ja raudoitusrautoja. Kuvattu koilliseen.

Havainto 9 (N 6751691,3 E 365055,19): Noin 15 cm kerros tummentunutta hiekkaa, pintahumuksen ja tien sorahiekkojen alla, n. 20 m matkalla ojan kummassakin seinämässä. Tummentuneessa hiekassa oli harvoja hiiliä, ja noin keskikohdassa siitä oli kaivettu läpi kaivanto, jossa on särmikkäitä kiviä, sekä halkaisijaltaan n. 14 cm pylväänjäänne.

Vanhat kartat: Kohta on rakentamatonta vanhoilla kartoilla.

Tulkinta: Vanhoja tiekerrostumia, ja käytöstä poistuneen viestintä- tai sähköverkon pylvään tyvi.

Vasemmalla: Havainto 9:n tummentunut hiekka pohjahiedan päällä lapion ja taka-alan ojassa seisovan työntekijän välissä. Mitan vieressä on pylvään jäänne. Kuvattu itään. *Oikealla:* Pylväänjäänne lähikuvassa.

Osuus 9

Osuus 9 kaivettiin Jussilan pihamaalle. Osuuden pintamaa oli sorasepeliä ja pohjamaa hietaa sekä hiekkaa. Niiden välissä näkyi paikoin muutama senttimetri multaa. (Kartta ks. osuus 7)

Vasemmalla: Osuus luoteeseen kuvattuna. *Oikealla*: Osuuden maakerrostumia. Pohjahiedan yllä näkyy muutaman senttimetrin paksu raita multaa.

Osuus 10

Osuuden kaakkoispäässä on useita rakennuksia vuosien 1779-1780 isojakokartalla. Kaivanto kaivettiin sepelipihaan, jonka pintakerroksen alla oli tumma sekoittunut kerros. Siinä oli lohkokiviä tiilenpaloja, sekä muutama kirkas modernin ajan astialasin pala. Koko osuuden alueella, hiekkatien ja sepelipihan alalla oli sama kerrostuma. Siitä ei tullut esille muinaisesineitä, ja kerrostuma saattaa liittyä suureksi osaksi kaivannon pohjoispuolella olleeseen lohkokivistä tehtyyn rakennusjäännökseen, eli kyseessä vaikuttaa olevan melko myöhäisen historiallisen ajan rakennuksen purkukerrosta. Hyvikkäläntien varressa, osuuden koillispuolella, on silti maata, joka vaikuttaa jokseenkin säästyneen nykyaikaiselta maanmuokkaukselta, ja aivan asvalttitien varressa on erotettavissa leikatulta vaikuttavista kivistä tehtyä kivijalkaa. (Kartta ks. osuus 7)

Vasemmalla: Näkymä kaakkoon osuuden puolivälin kohdalta. *Oikealla:* Osuuden etelään pistävä haara, etelään kuvattuna.

Vasemmalla: Tiiliä ja lasinpala pintasepelin peittämästä tummasta kerroksesta. *Oikealla:* Lohkokivistä tehdyn rakennuksen jäännös koillispuolella (N 6751832,87 E 365090,78). Kuvattu etelään.

Näkymä osuuden luoteispäästä kaakkoon. Pinta- ja pohjamaan välinen tumma kerros erottuu kaivannon seinämässä.

***Havainto 10 (N 6751807,73 E 365104,17)**:* Ennen kaivua tehty koepisto ehjän oloiseen maahan, Hyvikkäläntien vieressä, tulevan kaapeliojan tuntumaan. Kerrostumat: 0-15 cm humusta, eli pintamaata, 15-20 cm hiilinen ja hiekkainen multa, jossa 2 palaa tiiltä, jonka alta alkaa harmaa hieta, eli koskematon pohjamaa.

Vanhat kartat: Kohdalla on rakennuksia vuosina 1779-1780 laaditulla isojakokartalla ja 1884 senaatin kartalla, mutta niiden tarkkaa sijaintia suhteessa koekuoppaan on vaikea arvioida. Vuoden 1962 kartalla kohdan vieressä on viimeinen rakennusmerkintä, mutta se vastaa todennäköisesti koekuopasta muutaman metrin pohjoiseen sijainnutta maakellaria, joka oli tutkimuksen aikana edelleen käytössä.

Tulkinta: Sekoittunutta nokista kerrosta, jonka ikää on vaikea arvioida.

Havainto 10. Vasen kuva kuvattu kaakkoon.

Tiilenpaloja havainto 10:n koepistosta.

Havainto 11 (N 6751800,84 E 365112,39): Särmikkäitä, rapautuneita ja halkaisijaltaan n. 15-30 cm kiviä ojamaisessa kaivannossa, kaapeliojan lounaisseinämässä. Kivien ala seinämässä oli n. 70 cm syvä ja n. 40 cm leveä. Kaivannon leveys oli yhteensä 80 cm. Kerrostuman päällä oli n. 10 cm nurmimullansekaista hiekkasoraa, eli pintamaa, sivuilla ja alla hiekkaa sekä soramoreenia, eli koskematonta pohjamaata. Kaivanto jatkui samankaltaisena ojan koillisseinämässä.

Vanhat kartat: Samoin kuin havainto 10:ssä.

Tulkinta: Tulen rapauttamia, mahdollisia purkukiviä, ojamaiseen kaivantoon kaivettuina. Ajoittamaton ja sekoittunut kerrostuma.

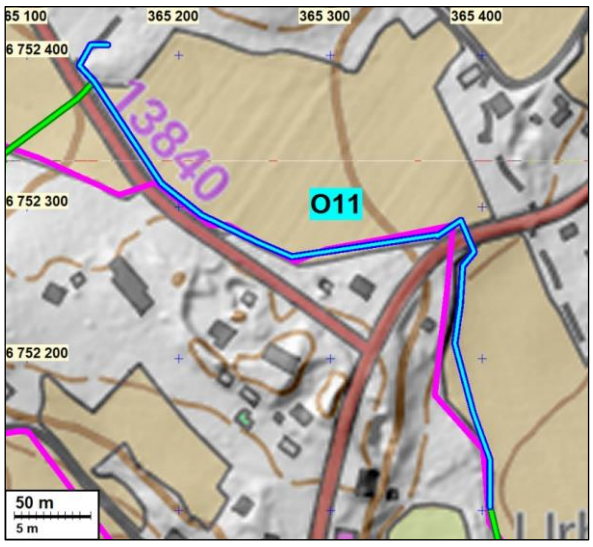

Havainto 11 kaakkoon (vas.) ja etelään (oik.) kuvattuna.

Havainto 11:sta tumma maa jatkuu kaivannon koillisseinämässä. Kuvattu itään.

Osuus 11

Osuus kaivettiin peltoon, metsän ja tien viereen. Pohjamaa osuudella oli hietaa. Vuoden 1884 senaatinkartalla osuuden pohjoispäähän on merkitty harmaalla pieni rakennus, josta ei havaittu jälkiä.

Vasemmalla: Urheilukentän koillispuolella olevalla pellolla pohjamaa on hietaa, jossa on harvoja suuria kiviä. Kuvattu etelään. Kuvan taka-alalla puistikossa on Hällilän piha-alue. *Oikealla:* Näkymä osuuden pohjoispuoliskolta. Kyntökerroksen alaisena pohjamaana on hietaa. Kuvattu kaakkoon.

Vasemmalla: Osuuden pohjoispää kaivettiin metsätien varteen, jossa pintamaana oli noin 20 cm humusta, jonka alta alkoi suurikivinen hietamoreeni. Pohjoispään metsässä olleet siirrellyt kivet olivat ainakin osaksi niin suuria, että niissä on kyse nykyaikaisesta raivauksesta. Kuvattu koilliseen. *Oikealla:* Osuuden pohjoispää, johon tulee muuntaja. Pintamaa kohdalla oli n. 10 cm metsähumusta, jonka alta alkoi hieta, jossa on suuria särmikkäitä kiviä. Kuvattu kaakkoon.

Lähteet

Chrifleen, F. J. 1779-80. Geometrisk Charta öfwer Hywikälä Bys Ägor Uti Tavastehus Höfdingedöme Nedre Hollola Härad och Janakkala Socken. Maanmittauslaitos.

Peruskartat Hyvikkälä 2131 08. Vuodet 1962, -79, -89. Maanmittauslaitos.

Pitäjänkartta Janakkala 2131 08. V. 1842. Maanmittauslaitos.

Roerning, H. 1920-21. 4- osainen kartta Hyvikkälän kartanon N:2 kaikista tiluksista Hyvikkälän kylässä Janakkalan kunnassa Hämeen lääniä. Maanmittauslaitos.

Vanhatalo, S. 2013. Tupala – Keskiaikaisen ruumishaudan koekaivaus ja hautapaikan ympäristön tarkastus 1.11. ja 4.-5.11.2013. Tutkimusraportti, Museovirasto.